

Forord.

Denne politiprotokol fra Svendborg findes i originalform på Landsarkivet i Odense. Den er håndskreven med gotisk skrift. Selvom man hurtigt vænner sig til at tyde skriften, er der dog mange passager, hvor man bliver i tvivl om "oversættelsen".

Dels er der nogle sjuskefejl, det jo menneskeligt at fejle, dels er der ord, hvis betydning ikke er klar på nudansk. Jeg har bestræbt mig på, at bevare så mange af de gamle ord som muligt. Til det formål har jeg nedenfor en tabel over disse gamle ord. Andre ord har jeg ændret selvom de oprindelige er forståelige for nogle. For eksempel ordet "hørede" der er erstattet med ordet "hørte". Ordet "sin" var åbenbart ikke almindeligt dengang, næsten som i dag (det irriterer mig voldsomt). Jeg har bevaret "hans" og "hendes", altså "han tog hans hat, og gik hans vej".

Også sætningsopbygningen er knudret, nærmest tysk og juridisk. Ofte er en sætning på fem til seks linjer, og omhandler flere forhold. Her har jeg tilladt mig at opdele sætningen i flere korte sætninger, hvilket øger forståelsen.

De latinske udtryk, skrevet med fed skrift, har jeg haft besvær med at finde dækkende oversættelser af, men har medtaget dem, da teksten gerne skulle dufte af at være gammel og juridisk.

Disse forhør var ikke afslutningen på denne smuglersag og røveri. Der blev flere retssager, heriblandt en tjenestemandssag mod Etatsråd Carstens for embedssvigt. Også denne retssag har jeg oversat fra tysk til dansk. Dette og mange andre dokumenter, hvoraf flere er rene ugebladshistorier, findes her som PDF-dokumenter.

I venstre margen er der nogle tal, som henvisninger til mit originaldokument.

Den historiske baggrund.

Når jeg skal læse om en tidsepoke, jeg ikke selv har oplevet, prøver jeg at sætte mig ind i de forhold, der måtte være gældende dengang. Selvom det aldrig vil være muligt at gøre det fuldt ud, giver det trods alt en bedre forståelse for baggrunden. Nutiden har jo de historiske erfaringer og nyere teknologi, dette vil ikke være en realistisk baggrund til forståelsen af det forgangne.

Skal vi sætte os ind i samfundsforholdene i 1830, kan vi sammenligne disse med starten af det enogtyvende århundrede. Det starter med en kraftig opgangsperiode efterfulgt af en brat opbremsning med deraf følgende nedgangsperiode.

Indtil 1773 stod Kurantbanken for det danske pengevæsen. Kuranten var bundet til sølvværdi, så sedler kunne altid byttes med sølvpenge.

I 1773 overtog staten, det vil sige kongen, Kurantbanken og samtidig hermed bortfaldt forpligtelsen til at indløse kurantsedler til sølvværdi.

Sidste halvdel af det attende århundrede var en højkonjunktur. Danske skibe fragtede store værdier og skabte rigdom og velfærd i Danmark.

Alt dette endte brat med tabet af flåden og Københavns bombardement i 1807. Handelsflåden kunne ikke få fornøden beskyttelse, og mistede dermed sin betydning. Det kan nævnes, at den danske flåde i 1792 og 1797 angreb og bombarderede ”sørøverrederne” i Nord Afrika, og befriede danske og norske søfolk.

Som om det ikke var nok, havde Norge misvækst i 1808 og 1812, som bevirkede stor hungersnød i Norge, og dermed en yderligere økonomisk belastning for tvillingekongeriget.

Da tvillingekongeriget var enevælde, hvilket vil sige diktatur, var alle overordnede beslutninger i sidste instans kongens. Da man skulle finansiere alle disse udgifter, var det nærliggende for kongen blot at trykke flere pengesedler. Han var jo ikke forpligtet til at indløse dem med sølv.

Alle disse ulykker og dårlig ledelse, resulterede i statsbankerotten i 1813.

Et nyt pengevæsen blev etableret med oprettelsen af Rigsbanken, hvis opgave det var at reducere pengemængde, 200 rigsbankdalere lig 100 sølvdalere.

I 1818 overgik pengevæsenet til den private Nationalbanken, der var uafhængig af statsmagten (kongen).

Befolkningen var naturligvis skeptisk ved pengenes værdi, hvorfor danske penge ikke blev anvendt i hertugdømmerne men sølvpenge eller mark fra Hamburg. Hvorfor der omtales danske penge i politiprotokollen, kan jeg ikke forklare.

I de følgende 20 – 30 år var der ingen vækst i dansk økonomi. Alle var fattige, hvilket leder til korruption, tyveri, smugleri.

Dette var den samfundsmæssige baggrund for ”smugleraffæren” i Ommel.

Albert Christensen				63
Albert Hansen Jørgensen	bådfører		Vagt ved Rasmus Erichsen Pedersens hus	5,32,41
Albert Jørgensen		Er han den samme som Albert Hansen Jørgensen?	vagt	10,21
Birthe Cathrine Fich		Gift med: Johannes Fich		88,89
Carstens	Etatsråd			89
Cecilie Marie Petersen	Købmandskone		Opbevarede røvede varer	3
Christen Hansen Svarer			Ærtestak med varer i sæk	29,56
Christen Jacobsen				13,73
Christen Jensen Baurup ”Christian” ”gamle”	Bådfører i Ommel	Far til Jens Christian Christensen Baurup	Hjælper ved stranden. Kørte varer op fra stranden.	13,22,59,60,71,73,80
Christen Knudsen	tjenestekarl	hos Rasmus Jørgensen	Kørt varer til Marstal	56,63,64
Christen Madsen	Aftægtsmand		Fandt sæk i ærtestak	56,73
Claus Jepsten Bager	tjenestekarl	hos Erik Rasmussens enke	Kørt varer til Marstal	29

Claussen	Aktuar ???			89
Erik Hansen Bager	Vognmand i Marstal		Kørt varer til Marstal	34,56,68
Erik Rasmussen	Væver og tjenestekarl	hos Lourtiz Christensen	Kørt varer til Marstal	29,56,66
Ernst Brandt	Købmand i Svendborg		Var ordregiver på varene. Havde betalt i forvejen.	3
Hans Erichsen				21
Hans Hansen Bager	tjenestekarl	hos Hans Jørgen Boyes enke i Marstal	Kørt varer til Marstal	56,69
Hans Jepsen Bager	½ landmand	Hans søn: Jeppe Hansen Clausen		56
Hans Jørgensen (af Marstal)			Kørt varer til Marstal	34
Hans Rasmussen Erichsen	Boelsmand (sandemand)		Fungerede som sandemand, da hans far (sandemanden) var syg	5,7,19,21,24
Hans Sørensen Bay				79
Honemann	postmester			83
Honemann	Toldforvalter			8,9,15,16,19,24,28,29,30,31,33,34,60,63,66,68,71,73,79,81
Jens Christian Christensen Bautrup	Søfarende	søn af Christen Jensen Bautrup	Kørte varer op fra stranden	59
Jeppe Hansen Clausen		søn af Hans Jepsen Bager	Tilsagt at køre varer til Marstal, men intet læs	56,67
Johannes Fich	Bådfører i Ærøskøbing		Smugleren	3,35,59,70,83,84,85,86,87,88
Jørgen Christopher	¾ boelsmand		Syg og	5,10,12,15,19,38,49,71

Harke	Vråger		sengeliggende	
Jørgen Madsen				29
Karen Erichsen	tjenestepige	hos: Rasmus Erichsen Pedersen		74,76
Kiesten Pedersen	tjenestepige	hos Johannes Fich		88
Kirstine Margrethe Honemann	Postmesterens enke	Efter Postmester Honemann		85
Kaadboe Jeppe Hansen Clausen		Søn af Hans Jepsen Bager		
Lauritz Christensen	½ landmand		??	
Lorenz Peder Pedersen	matros			84
Niels Christensen				81
Niels Nielsen	tjenestekarl	hos: Jørgen Christopher Harke ??	Vagt	5,10,12,49
Peder Albertsen	¾ boelsmand	Far: Peder Christensen Albertsen	Kørt varer til Marstal	56
Peder Christensen Albertsen	¾ boelsmand			56
Peder Nielsen Hansen	tjenestekarl	hos sin bror: Christen Hansen Svarer	Kørt varer til Marstal	56,64
Peder Rasmussen	Sømand	Far: Rasmus Erichsen	Kørt varer til Marstal Går til Marstal for at underrette Honemann om røveri Sejler til Ærøskøbing, etatsråd Carstens	5,7,19,2

Peder Rasmussen Schmidt	bådfører	Far: Rasmus Pedersen (smed)	Sejlede varer i land	56,70
Peder Olsen Pedersen	½ boelsmand		vagt	5,10,21,32
Rasmus Erichsen				
Rasmus Erichsen Pedersen	½ boelsmand		<p>Gods opbevaret i hans hus</p> <p>Kørte varer fra stranden til smedens hus</p> <p>Går til Marstal for at underrette Honemann om røveri</p> <p>Sejler til Ærøskøbing, etatsråd Carstens</p>	5,7,8,9,14,19,20,23,26,27,29,35,36,39,41,42,43,47,48,51,55,56,71,72,74,78,80
Rasmus Jørgen Madsen	½ boelsmand			56
Rasmus Jørgensen				63
Rasmus Pedersen	smed	Far til Peder Rasmussen	Gods opbevaret i hans hus	7,8,9,12,14,20,24
Rasmus Rasmussen		Søstersøn til Hans Rasmussen Erichsen	vagt	10
Rasmus Rasmussen Agerled	matros		vagt	5
Salome Sophie Hay	tjenestepige	hos postmester Honemann		87
Sidsel Marie Andersen	tjenestepige	Hos Kirstine Margrethe Honemann		85,87
Sidsel Marie Pedersen		Gift med: Rasmus Erichsen Pedersen		74

Stednavne.

Kleven	er en lille bådehavn ved Ommel
Vesterskov	
Skjolnæs	Den vestligste spids af Ærø
Birkholm	Ø udenfor Marstal
Græsvænge	Samling huse mellem Marstal og Ommel

Boelsmand:	i sønderjylland efter Jyske Lov var en boel en almindelig bondegård. Dog nok et landbrug på under 15 tønder land.
Courant	Mindre møntværdi. Pengeseddel efter statsbankerotten i 1813, kaos fra 1788-1845
Rigsbankdaler	Pengeseddel (finanskaos 1788-1845)
Kordhus	???
Specie	Havde fuld værdi efter møntfoden. 1 rigsdaler=6 mark=96 skilling
Sandemand	Udnævnes af kongen, og skulle bistå myndighederne i afgørelser om alvorlige straffesager
Besørger	Drage omsorg for. Tage sig af.
Malheur	ulykke
Løverdag	lørdag, altså vaskedag, man skulle være renvasket inden kirkebesøg søndag!
Hvo	hvem
Kommitteret	Overdraget, givet i kommission
Hauger	???
Compant	Vidne
Bytjener	
Dependent	Vidne, ”afhængig af”
Controlleuren	Toldforvalteren
Vråger	Skulle bistå myndighederne med diverse arbejdsopgaver
Reengjorde	Mark, der var efterårspløjet og

	klargjort
Dimitteret	Afsluttet
Ratificeret	godkendt

Udskrift

Af

Svendborg Kjøbstads Politie Protocoll

1

År 1831 den 7. november blev en politiret sat på Svendborg rådhus, hvor de:

2

Til protokollen blev fremlagt notariel ”Oversættelse af en skrivelse fra en kongelig kommission på Ærø af 28. forrige måned angående nogle af toldvæsenet anholdte men igen voldeligen tilvendte personer.

Hvilket dokument findes vedhæftet.

3

Købmand Ernst Brandt fremstod og under eds tilbud forklarede på given anledning: at han i oktober måned forrige år havde kommitteret nogle fustager kandis afsendt fra Lübeck med skipper Johannes Fich i Ærøskøbing. Disse varer haver Deponenten ikke modtaget, da bemeldte skipper Johannes Fich ikke haver aflagt nogen rigtighed for varerne. Deponenten haver ingen faktura på disse varer. Rygtet har sagt at bemeldte Johannes Fich var kommet til Ærø med en del varer, men bemeldte varer, som han havde ordineret, har han aldeles intet hørt tale om, ligesom han ej heller ved, om disse varer have været henlagt hos købmandskone Cecilie Marie Petersen i Ærøskøbing, eller været noget andet sted oplagt i Ærøskøbing.

4

Actum Ærøskøbing den 28. december 1830

I anledning af en kendelse fra Den Kongelige Slesvigske Overkriminalret **de dato** 13. december 1830 angående en nærmere undersøgelse i anledning af de i Ommel af toldvæsenet i Marstal ved en hussøgning anholdte og dernæst med indbrud voldsom igen bortførte varer, blev følgende personer fra Ommel i dag ydermere afhørte, nemlig:

5

1. Hans Rasmussen Erichsen, boelsmand, som på hans gamle og svage faders vegne besørger sandemands forretningerne.
2. $\frac{3}{4}$ boelsmand Jørgen Christopher Harke, som den tids vraager
3. $\frac{1}{2}$ boelsmand Rasmus Erichsen Pedersen
4. Sømand Peder Rasmussen
5. Bådfører Albert Hansen Jørgensen
6. $\frac{1}{2}$ boelsmand Peter Olsen Pedersen
7. Tjenestekarl Niels Nielsen
8. Matros Rasmus Rasmussen Agerled

6

Det blev disse personer pålagt, at udsige den rene sandhed således, at de om det forlanges, kunne med ed bekræfte deres udsagn. Dernæst lovede de alle **stipulata manu** og ved tab af deres ære og gode navn, at udsige den rene sandhed. Efter at alle øvrige var trådte udenfor erklærede:

7

1. Hans Rasmussen Erichsen sig således:

Han har ikke været behjælpelig med den af toldvæsenet anstille hussøgning, da han endnu ikke var hjemkommen fra markedet i Ærøskøbing, men hans fader havde været til stede derved.

Denne kunne formedelst sygdom og svagelighed ikke komme til byen i dag. Lige i aftningen var han kommet hjem fra Ærøskøbing, netop som toldvæsenet var færdig med at læsse vognene.

Det var vidnet bekendt, at toldvæsenet havde fundet indsmuglede varer hos Rasmus Erichsen Pedersen og Peder Rasmussen (eller Rasmus Pedersen) og så vidt vidnet ved, førend toldforvalteren havde været hos vidnets fader.

8

Disse varer blev anholdte og bragt til toldboden i Marstal. Vidnets fader havde tilsagt de dertil fornødne vogne. Nogle havde Honemann selv skaffet, navnlig Peder Rasmussen, som han efter sigende skal have formået for 1 specie at køre til Marstal. Iblandt de øvrige, som kørte, mindes vidnet Rasmus Erichsen Pedersen, men ikke flere. Han ved, at der var 6 vogne. Der var adskillige vogne, som ikke fik læs. Honemann hastede at komme af sted med de vogne, han havde. Det begyndte dengang at mørknes.

9

Der blev mange varer tilbage i ovenmeldte mænds huse. Hos Rasmus Pedersen lå de i loen for åbenstående luge, som dog blev lukket da Honemann rejste. Hos Rasmus Erichsen lå varerne i hans kordhus ved den nordre side. Vidnet forseglede døren til loen hos Rasmus Pedersen, men vidnet har ikke set, om han forseglede hos Rasmus Erichsen. Vidnet har tilforpligtet sig, at ville sætte tilforladelige folk til vagt, men ikke lovet, at ville indestå for varerne.

10

Vidnet satte til vagt sin søstersøn Rasmus Rasmussen, og Jørgen Christopher Harke tilsagde sin karl Niels Nielsen, og begge satte de i fællesskab til vagt Albert Jørgensen og Peter Olsen Pedersen. Da vidnet forlod husene og gik hjem, da var klokken 9 til 10. Vagten havde allerede dengang stået nogen tid på vagt.

11

Det var da ikke rolig i byen, der gik mange folk på gaden. Vidnet har blot talt med Ommelboere. Han har hilst på mange og kan ikke sige, om det var Ommelboere eller andre. Det var ikke måneskin men stjernelyst. Vidnet var omtrent en halv times tid oppe hjemme, inden han gik til sengs. Klokken var over elleve, inden han gik til sengs. På gaden til sit hjem havde han af flere forskellige personer, som han ikke husker, hvo det var, hørt, at man var i færd med at bortføre varerne.

Vidnet kom fra Jørgen Christopher Harke og skulle forbi Rasmus Pedersen, hvor han talte med vagten (hans søstersøn og Niels Nielsen) som stod på den nordre side, og denne fortalte, at man på den anden side af huset brød ind og borttog varerne. Vidnet gik bort. Om han gik hjem erindrer han ikke. Han så på sin hjemvej nogle varer ligge ved et reengjorde på det sted, hvor han om morgenen fandt en sæk sukker.

Der stod to karle ved dette gods, vidnet hilste dem, men kendte dem ej. Vidnet har set Christen Jensen Bautrup på gården, men han erindrer ikke, om han har set Christen Jacobsen. Vagten stod blot ved den nordre side. Indbruddet skete ved den søndre side og i den vestre gavl.

Morgenen efter har vidnet set, at der var brækket brædder ud af gavlen hos Rasmus Pedersen, og hos Rasmus Erichsen at der var taget en vindueskarm ud på den nordre side. Vagten gik her på den søndre side, senere tilføjede han, at vagten også her kunne gå om på den nordre side.

Der er efter vidnets formening ikke brugt stor vold ved dette indbrud. Vedkommende har uden jernstænger og instrumenter kunnet udtage såvel brædderne som vindueskarmene. Vagterne blev satte i samme øjeblik som Honemann kørte klokken 7 omtrent. De var instruerede af vidnet og Jørgen Christopher Harke.

Ikke alle varer, som Honemann havde ladet ligge blev bortført, men dog den største del af samme, at et par små læs blev tilbage i husene og dagen efter af toldvæsenet afhentet. Da vidnet talte med vagten, så han ingen af dem, som bortførte varerne, ej heller hørte han stort til, at de dengang i huset gjorde stor tumult.

Vagten havde ingen våben i hænder, ikke engang en stok. Både vidnet og vagten havde frygtet sig for, at sætte sig imod, da man sagde, at der var mange personer, som bortførte varerne. Hvorhen disse blev bragt ved vidnet ej, han har intet videre set, end hvad han allerede har forklaret, nemlig at der lå nogle varer ved reengjordet på marken, og at der stod to ham ubekendte personer derved.

Vidnet var ikke nede i stranden og ved derfor ej, om der var fremmede både der. Forelagt, Ratificeret og efter pålagt tavshed dimitteret.

2. Jørgen Christopher Harke forklarede:

Vidnet kom lige imellem nat og dag fra Markedet i Ærøskøbing i sin båd og landede ved den nordre side. Hans Rasmussen Erichsen var allerede kommet. Da vidnet var kommet hjem og sat sig ned for at spise, kom Honemann til ham for at skaffe vagt, til at sætte ved Rasmus Erichsen Pedersen og Peder Rasmussen, hvor de varer lå, som han havde taget. Vidnet fulgte med Honemann. Sognefogeden eller sandemanden havde skaffet vogne, som allerede var belæssede, da vidnet kom.

Han så, at der endnu lå nogle varer i loen hos Rasmus Pedersen og i kordhuset hos Rasmus Erichsen. Man sagde, at toldforvalteren forseglede lugerne og dørene, men vidnet så det ikke. Vidnet har ikke til forpligtet sig, at sætte tilforladelige folk, men taget hvem han kunne få, ej heller har påtaget den forpligtelse at være ansvarlig for varerne.

Vidnet tog sin egen karl og Hans Erichsens karl til vagter, som dem der var nærmest ved hånden, derpå tog de Albert Jørgensen og Peder Olsen, ligesom de kom gående i nærheden deraf. Vagten har ingen betaling fået, ej heller forlangt nogen. Da vidnet forlod disse huse var klokken 7 til 8. Senere om aftenen gik han igen der forbi med Hans Rasmussen Erichsen og sagde til vagten, at den skulle passe på. Endnu engang gik vidnet forbi med Peder Rasmussen, i hvis hus varerne lå og fandt dengang to kaffesække på vejen omtrent imellem 10 og 11.

Der gik mange folk op og ned ad gaderne den aften, bestemt ved vidnet ikke hvem han har set, undtagen Christen Jensen Baurup. Fremmede folk har han ikke set. Det var ikke helt mørkt den aften. Vidnet var syg den aften. Han gik til sengs hen imod klokken 12. Vidnet var så vidt han erindrer, allerede til sengs da Peder Rasmussen

kom til ham og meldte, at varerne blev borttagne. Peder Rasmussen kom ud til vidnet, som lå i hans karls seng, og fortalte her, at varerne blev bortførte.

23

Vidnet gav Peder Rasmussen det ærinde, at melde sådant til etatsråden og på toldboden. Indbruddet skete hos Rasmus Erichsen ved at udtage et vindue, og hos Peder Rasmussen ved at tage brædder ud af gavlen, det så vidnet om morgenen. Der behøvedes hverken instrumenter eller nogen synderlig vold dertil, ved de blotte hænder kunne det lade sig gøre, hvad der var sket. Vagten stod ved husene imedens indbruddet skete, men på den modsatte side.

24

Vagten havde ikke rekvireret nogen hjælp. Vidnets hus ligger lige for enden af Rasmus Pedersens hus. Hans folk og hans kone havde set adskillige folk gå omkring Rasmus Pedersens hus. Vidnet har instrueret vagten således, at de skulle passe på overalt, at ingen malheur skete. Vagten var ikke bevæbnet. Hvor mange varer Honemann havde ladet blive tilbage, har vidnet ikke set. Da vidnet tillige med Hans Rasmussen Erichsen var hos vagten, tror han også at have hørt, at der blev sagt, at nu var de i huset, som røvede varerne. Derpå erklærede han igen, at han ikke, om han skulle besværgede det, vidste om han havde hørt det eller ej.

25

Om morgenen da vidnet stod op, lå der nogle varer, som var kastet ind i gårdsrummet (senere forklarede han) ind i udhuset, nemlig nogle sække og ankre. Vidnet tror en 10 a 12 stykker. Forklarer siden, at han hentyder dette tal både på sække og ankre, der var vel 3,4 eller 5 ankre.

26

Disse varer transportererede vidnet ind til Rasmus Erichsen igennem det udtagne vindue til de tilbageblevne varer, som toldvæsenet om middagen afhentede. Forelagt, ratificeret og dimitteret efter pålagt tavshed.

27

3. Rasmus Erichsen Pedersen forklarede:

Der var kommet en skipper, som han aldrig i sine dage førhen set, ej heller vidste hvo det var, og havde spurgt om han ville låne ham hus til noget gods. Vidnet havde for at

tjene nogle skillinger, sagt ja. Det var om aftenen i mørkningen før den aften, da varerne blev røvede. Varerne blev straks lagt ind i vidnets kordhus, som han benyttede til hønsehus, til brænderum og deslige.

28

Huset blev lukket i derefter. Vidnet hentede varerne nede ved nordre strand, hvor Peder Rasmussen bragte dem i en jolle. Vidnet kørte selv omtrent en 20 læs, ingen hjælp ham. Peder Rasmussen var ligeledes alene i jollen. Disse varer lå blot en dag hos ham, nemlig næste dags aften kom Honemann ind til vidnet og tog varerne. De blev dog ikke alle ført til toldvæsenet i Marstal, men ikkun en 7 læs.

29

Dengang toldforvalteren havde taget de varer, han ville have, så forseglede han døren og satte to mand til vagt. Vidnet kørte selv et læs til Marstal, hans fader ligeledes et læs, Rasmus Erichsens søn Peder Rasmussen et læs, Jørgen Madsens karl, Christen Hansen Svarers broder, Erik Rasmussens enkes karl, Claus Jensen Bager kørte ligeledes hver et læs. Vidnet kørte på den første vogn næst efter Honemann.

30

De, som brød ind, er gået ind igennem et udtaget vindue. De har dertil ikke behøvet noget instrument, ej heller at anvende stor vold. Spor af anvendte instrumenter var ikke sigtbare. Peder Rasmussen kom om aftenen, da vidnet lå over sengen omtrent klokken 11, over til ham og fortalte, at fremmede folk brød ind hos ham og bortførte varerne, som Honemann havde ladet ligge.

31

Begge to var de derfor straks gået til Marstal og meldte Honemann det, som fra vinduet af råbte, at de skulle melde det til landfogeden etatsråd Carstens. Vidnet og hans ledsager gik tilbage over Ommel, hvor han nu hørte og så, at de ligeledes var brudt ind hos ham og havde borttaget varerne. Der gik blåklædte folk omkring hans hus dengang. Vidnet og hans ledsager tog en båd og sejlede til Ærøskøbing, for at melde det til landfogeden.

32

Vidnet vedblev den forklaring, at han ikke vidste, hvem det var som bortførte varerne, ej heller antallet på dem, men talte om, at der var en halv snes stykker. Peder Olsen og Albert Hansen stod vagt hos vidnet. Indbruddet skete igennem et vindue i

gavlen på kordhuset. Vidnet har ikke vidst deraf, at man med vold ville bryde ind og borttage varerne.

33

De bortførende talte dansk, men ikke i langedialekten. Varerne måtte bortbæres i det mindste en strækning, da de skulle over flere stengærder. Hvad vej man siden tog dermed og om størsteparten skete til vogns eller på bærebør og trillebør, ved han ikke. Hen imod klokken 12 gik vidnet til Marstal. Han holdt sig ikke længer der op, end nødvendig var til at melde Honemann det fornødne. Efter forløb af 1½ time kom han tilbage til Ommel. Tog blot en mundfuld brød, og gik derpå ned i Kleven, hvorfra han i en jolle med Peder Rasmussen sejlede til Ærøskøbing.

34

Hvad skipperen hedder, hvo han er, hvor han bor, som bragte varerne nægter vidnet at vide. Hvor meget han skal have for at låne sit hus til varerne, ved han ikke, ej heller hvor han skal kræve betaling derfor. Skipperen kom alene omtrent klokken mellem 6 og 7 om aftenen og forlangte, at han skulle med sin vogn afhente det ved stranden. De øvrige, som kørte varerne til Marstal fik hver en rigsbankdaler, vidnet derimod fik intet. Honemann sagde, han kunne intet få. De varer, som blev tilbage efter at der var blevet røvet af dem, blev af Erik Hansen Bager og Hans Jørgensen af Marstal kørte vogne efter til Marstal. Forelagt, ratificeret, dimitteret.

35

4. Peder Rasmussen erklærede:

Han nægter at have lånt sit hus i oktober måned dette år til at indlægge varer i. Det var sket uden hans vidende og vilje, og ej heller hans fader, som lå og sov, da det skete, vidste noget deraf. Rasmus Erichsen havde bragt dem derhen, da han ikke selv havde plads dertil. Vidnet var den tid beskæftiget med at bringe varerne i land i sin jolle. Først om morgenen derpå havde han opdaget, at der lå varer i hans hus.

36

Vidnet var gået ved stranden, da der kom en matros til ham og spurgte, om han ville hjælpe hans skipper med, at føre gods i land, hvorfor han skulle have 2 Courant. Vidnet havde i sin jolle, og skipperens folk i deres jolle, bragt godset i land, som

Rasmus Erichsen Pedersen alene kørte op. Vidnet nægter, at kende skipperen, at vide hvad han hedder, og hvorfra han er. Han har blot af rygtet hørt, at det skulle være Johannes Fich. Kort før han kom på rådstuen havde en anden vist ham Johannes Fich, som gik forbi, med det tilføjede, at det var den (her må foreligge en skrivefejl, det ville være naturligt hvis der stod "ham") , som skal have medbragt varerne.

37

Vidnet kendte ham ikke, genkendte ej heller i ham nogen person, der til ham havde udleveret varerne hin aften. Varerne blev indbragt i vidnets hus, som han om morgenen, da han kom op fra stranden, lukkede til. Om eftermiddagen blev varerne konfiskerede af toldforvalteren i Marstal, som medførte 7 vogne, skønt der endnu var nogle tomme vogne tilbage. Honemann levnedede vel en 9 læs i Ommel, hvoraf igen næste dag 2 læs, som blev til rest, efter at der var røvet af varerne, bragtes til Marstal.

38

Vidnet satte hasper på begge vinduerne i loen, forseglede det ene af vinduerne tillige med døren. Der behøvedes ej stor vold til at bryde ind, da brædderne i gavlen var gamle og møre, og ved de blotte hænder lade sig rive ud. Vidnet gik i seng klokken imellem 9 og 10. Da stod begge vagterne på forstuen. Det var ikke meget mørkt den aften. Vidnet har hverken om dagen eller natten set fremmede i Ommel. Vagten fortalte ham, at nu begyndte man at bryde ind i huset, men de (vagterne) vovede ikke at gå derfra, da de indbrydende udstødte trusler. Vidnet stod straks op af sin seng, og gik over til vrågeren Jørgen Christopher Harke, der lå syg til sengs i kammeret og erklærede, at han ikke kunne stå op.

39

Vidnet skulle melde til Honemann. Tilligemed Rasmus Erichsen gik han til Marstal, bankede på døren, hvor Honemann boede, som endelig lukkede et vindue op i anden etage, men erklærede, at han ikke ville følge med til Ommel. De skulle melde det til etatsråden. Da han derpå kom til Ommel hørte han, at de som bortførte varerne var i Rasmus Erichsens hus. Han så ingen af dem, var ej heller i Rasmus Erichsens hus. Varerne blev bragt mesten fra vidnets hus. Rygtet siger at de i den gamle Rasmus Erichsens vogn blev transporterede videre af dennes søn Peder Rasmussen, som enten kørte til Vesterskov eller Kleven.

40

Om morgenen havde vidnet ingen fremmede både set i Kleven. Toldforvalteren spurgte vidnet, om han ville være ansvarlig for varerne, hvortil han svarede, at han ikke kunne dette. Hvo det var, som hentede varerne, ved vidnet ikke, efter sigende skal det have været 10 a 20 personer, af hvilke vidnet ikkun haver set 3, men han kunne ej heller om disse sige andet, end at de var klædt i blå klæder, men ikke om det var Ommelboere eller fremmede. Forelagt, ratificeret, dimitteret efter pålagt tavshed.

41

5. Albert Hansen Jørgensen erklærede:

Han er blevet antaget af sandemanden til at bevogte nogle af toldvæsenet konfiskerede varer. Betaling var derfor ej lovet ham. Han har påtaget den forpligtelse, at bevogte varerne troligt, kom på vagt da det blev mørkt, havde intet våben hos sig. Om natten så han fremmede personer, som omtrent klokken 12 kom til Rasmus Erichsen, hvor vidnet stod på vagt, brød ind og bortførte varer, efter at de var færdige hos Peder Rasmussen. Vidnet kender ikke en eneste af dem, som deltog i dette bortrøveri af varerne. Rasmus Erichsen, der slet ikke har været til sengs, var gået til Marstal, da de brød ind igennem vinduet bag ved. Der hørte ikke stor magt til, at tage vindueskarmen ud. De fremmede personer kom mesten fra Kleven, var iførte lange blå bukser og trøjer, og talte dansk, skønt ikke således som Ommelboerne. Da de kom, spurgte de vagten, om de stod vagt? Hvorpå de svarede. Ja.

42

Disse havde derpå sagt: så gå til side. Vagten havde derfor set sig nødsaget til at gå til side, melde det til sandemanden og vrågeren, som foranledigede, at Peder Rasmussen og Rasmus Erichsen gik til Marstal, for at melde det passerede. Vidnet gik tilligemed hans kammerat på vagt til om morgenen klokken 9, og stod på den modsatte side af huset, af den hvorfra de røvede varerne bort.

43

Ved Rasmus Erichsen varede bortførelsen vel 1½ time. De var tre gange der og bar varerne bort i hænderne og på ryggen. Rasmus Erichsen og Peder Rasmussen kom tilbage fra Marstal før røverne var borte. For Rasmus Erichsens baghus, hvor varerne lå, var døren lukket og forseglet, men ikke låst. Der gik kun en ad gangen ind

igennem vinduet, som rakte varerne ud til de andre. Der blev omtrent kun lavet et læs af dem. Den største del blev røvet. Fra Rasmus Erichsens og til stranden er ikkun et bøsseskuds afstand. Det var ikke dag endnu, da de hentede den sidste varetransport, klokken var da vel fem om morgenen.

44

Hvorfor de lod noget ligge ved vidnet ingen grund at angive for. Han har ellers ikke set nogen mennesker, som han kendte, den nat. Vagten var overbevist om, ikke at kunne modstå så mange, gået til side. Varerne blev båret over 2 eller 3 hauger og derpå kørt bort. Vidnet mener, at de har kørt 3 læs bort. Forelagt, ratificeret og efter pålagt tavshed dimitteret.

45

6. Peter Olsen Pedersen erklærede:

Han var af sandemanden antaget til vogter den 16. oktober dette år fra toldvæsenets side konfiskerede varer. Han kom på vagt i mørkningen, var ikke udrustet med våben eller stok. Han havde lovet at passe på, at ingen af varerne bortkom. Han har den dag forinden ikke set fremmede mistænkelige personer i Ommel. Om natten blev af 12 eller 14 personer, som han ikke kendte, varerne bortførte.

46

Disse folk kom vesten fra til fods, var blåklædte, talte dansk. Vidnet kendte ingen af dem. De har ikke vist våben eller truet dermed, men befalet dem, at gå til side ellers slog de dem fordærvet. Vagten havde altså fulgt denne advarsel og nu stået og set derpå, at de igennem et udtaget vindue bortførte varerne. Vagten meldte sådant til sandemanden og vrågeren. Den sidste boede tæt derved. Røverne tog ej alle varer, men lod nogle blive tilbage, da dagen brød an.

47

Hvor længe det varede fra den første ankomst af røvere og til den sidste transport, kan han ikke bestemme, han tænker et par timer. De var endnu i færd med, at transportere varer bort, da Rasmus Erichsen og Peder Rasmussen kom tilbage fra Marstal. I huset hos Rasmus Erichsen var dennes kone og en pige, og hos Peder

Rasmussen hans kone og fader. Hvo der ellers var i husene, ved vidnet ej, da han stod udenfor.

48

Af røverne var ad gangen ikkun en i huset. De tog de fleste varer og bar dem vester ud igennem nogle luger, hvorpå varerne kørtes bort. Vidnet ved ej på hvis vogn. Til stranden er næppe et bøsseskuds afstand fra Rasmus Erichsens hus. Da der blev brudt ind, var ingen Ommelboere til stede. Indbruddet krævede ingen synderlig vold.

Hisre praeleitis impohito hilentio dimissus est.

49

7. Niels Nielsen forklarede:

Han tjener hos Jørgen Christopher Harke, men af sandemanden og vrågeren antaget til at stå vagt ved de fra toldvæsenets side den 16. oktober dette år konfiskerede varer. Han var intet lovet derfor og havde ej heller fået noget derfor. Klokkeren imod 7 kom han på vagt, uden at være bevæbnet, end ikke med en stok. Det var godt vejr den nat. Han havde ikke set nogen fremmede mistænkelige personer dagen i forvejen i Ommel. Indbruddet skete omtrent klokken 11 af en mængde personer, der, såvel som deres antal, var ham ubekendte.

50

De var iførte mørkeblå klæder, talte dansk, havde ingen våben med sig. På den tid gik mange folk omkring i nærheden. Til at komme ind i huset behøvede de en stige, og vidnet så, at de havde en sådan, men hvorfra de havde den, ved han ikke. De gik over kornet ind ad gavlen, som var dårlig. Hvad side de kom fra ved han ikke, men så snart vagten hørte dem, tilråbte de dem, at de skulle pakke dem bort, men de gav den advarsel, at de skulle gå bort. Vidnet meldte det ikke til vrågeren, da denne lå syg, men ej heller til sandemanden, som havde været der før om aftenen, men ikke var til stede siden indbruddet skete. Vagten blev på vagten, men på den modsatte side af huset.

51

Varerne, som blev levnede, lå i pakker og sække. Bortførelsen af varerne fra Peder Rasmussens hus varede en times tid. Da Rasmus Erichsen og Peder Rasmussen kom tilbage fra Marstal, var varerne bortbragte, så vidt vidnet ved, men han tilføjede, at han ikke vidste det med vished, da han ikke var hos Rasmus Erichsen.

Rummene, hvor varerne lå, var forseglede. Til hvilken side de blev henbragte, ved vidnet ikke, han tror til vester. Hvor mange folk, der var inde i huset, ved han ikke. Han har ikke set, hvor mange varer der var, og kan derfor ej bedømme, om de har taget de fleste bort. Det var endnu ej dag, da de gik bort. Vidnet har ikke set nogen Ommelboer om natten. Forelagt, Ratificeret, dimitteret.

8. Rasmus Rasmussen Agerled erklærede:

Han var af sandemanden og vrågeren sat til at bevogte de den 16. oktober fra toldvæsenet side konfiskerede varer. Der var lovet ham betaling herfor, men han havde til dato ingen fået. Han har i denne henseende påtaget sig den forpligtelse, at ville bevogte varerne til om morgnen. Omtrent klokken 7 kom han på vagt, uden våben. Han har ikke bemærket nogen mistænkelige personer førhen i Ommel. Klokken omtrent 10 skete indbruddet af personer, som han ikke kendte, ved godt vejr. Han tror der var omtrent 10 personer.

Ommelboerne var endnu ej alle gået til sengs. Vidnet påstår, at han er sat vagt på den nordre side af huset. Ingen ville stå vagt på den anden side af huset. Røverne gik ind ved gavlen og åbnede indefra en luge ud til den søndre side, hvorigennem de tog deres adgang. Vidnet kendte dem ikke. Det var en gammel gavl, som kunne opbrydes med de blotte hænder. Vidnet ved ikke om de kom sønden eller vesten fra, hvor stranden er. De kom til fods, men iførte blå og hvide og alle slags klæder, talte dansk.

Vidnet kendte dem ej på målet. De havde intet våben med sig, truede imidlertid vagten, at pakke sig bort. Vagten meldte det manden i huset, men ikke til vrågeren, som var syg.

Vidnet blev ved den nordre side af huset. Ikke alle varer blev borttagne. Bortførelsen varede et par timers tid fra Peder Rasmussens hus. Da Peder Rasmussen og Rasmus Erichsen kom fra Marstal, var røverne borte. Vidnet ved ej, hvad side de gik til. Rummet hvori varerne lå, var forseglet. Ikke alle røverne var på engang i huset. De brugte en stige ved indbruddet gennem gavlen. Vidnet formoder, at det var smedens stige, som stod udenfor, hvilken de betjente sig af.

Husenes afstand fra stranden kan han ikke så nøje angive. Det var endnu ej lys dag, da de tog bort. Han har ikke set eller talt med nogen Ommelboer, medens det skete. Han ved ikke på hvis vogn eller til hvilken side, varerne blev transporterede.

Hisie praeleitit et ratikabitis dimissus.

Hermed blev undersøgelsen for i dag sluttet og underskrevet.

Endem et hupra.

Carstens Claussen

Actum Ærøskøbing den 4. januar 1831.

På oven meldte dag blev undersøgelsen fortsat og følgende personer afhørt:

- 1 Rasmus Erichsen Pedersen, ½ boelsmand i Ommel
- Peder Albertsen, 20 år gammel, en søn af Peder Christensen Albertsen $\frac{3}{4}$ boelsmand i Ommel
- Rasmus Erichsens søn Peder Rasmussen i Ommel 32 år gammel
- Christen Knudsen, tjenestekarl for Rasmus Jørgen Madsen, $\frac{1}{2}$ landmand i Ommel
- Peder Nielsen Hansen, tjener hos hans broder Christen Hansen Svarer i Ommel
- Erik Rasmussen, væver i Ommel, kørte for Lauritz Christensen, $\frac{1}{2}$ landmand sammesteds
- Kaadboe Jeppe Hansen Clausen i Ommel, en søn af Hans Jepsen Bager, $\frac{1}{2}$ landmand sammesteds
- Erik Hansen Bager, vognmand i Marstal
- Hans Hansen Bager, tjenestekarl hos Hans Jørgen Boyes enke i Marstal
- Peder Rasmussen Schmidt, søfarende i Ommel

- Christen Madsen, aftægtsmand i Ommel

Det blev dem pålagt, at sige sandheden med tab af deres ære og gode rygte, således som de agte med deres ed at bestyrke det. De forsikrede dette **stipulatu maen** afhørte. **Ceteris dimisses** blev derpå en efter den anden afhørte.

1.Rasmus Erichsen Pedersen forklarede:

Han har lagt en del af varerne ind i smedens Rasmus Pedersens hus, uden dennes tilladelse, men sønnen Peder Rasmussen har samtykt deri.

57

Vidnet har ikke bedt ham derom, men han tror, skipperen selv har bevirket det. Han ved ikke, hvem denne skipper er. Vidnet spurgte Peder Rasmussen nede ved stranden, om han måtte lægge godset ind i hans faders hus, da han selv ikke havde plads dertil. Skipperen forlangte, at han skulle køre godset op, han kender ham ikke. Det var en mand af middelmådig størrelse (en overortlig mand), blåklædt, talte dansk.

58

Det var mellem klokken 7 og 8, at han forlangte det af vidnet. Skipperen kom til ham i hans hus, lovede en god betaling. Vidnet ved ikke, hvor meget han skal have, eller hos hvem han skal kræve sin betaling. Han spurgte ikke om hans navn, eller hvor han havde hjemme. Til stede var vidnets kone og pige dengang. Klokken var vel omtrent 10, da han kørte ned til stranden, hvor heste gik på marken. Peder Rasmussen leverede vidnet varerne. Der gik to både imellem jagten og landet. Peder Rasmussen var i den ene båd og den anden formodentlig skipperens folk, han kendte dem ikke. Disse folk hjalp ham, at lade varerne af båden og på vognen, men han havde ingen hjælp til at læsse dem af vognen ind i huset.

59

Senere tilstod han, at Christen Bautrups søn Jens Christensen havde hjulpet ham dermed. Han fulgte op og ned med vognen. Det blev dag, da de var færdige. Fartøjet lå ikke om dagen der. Skipperen sagde, at han nylig var kommet. Skibet sejlede igen om morgnen. Vidnet kender ikke skipperen, har ikke set ham før, tror ikke at kende ham igen, om han fik ham at se. Blot efter rygte har han hørt, at det skulle være Johannes Fich i Ærøskøbing. Hvor skipperen var kommet fra ved vidnet ikke. Han ved ikke, om det var Johannes Fich, der kom til ham. Hverken skipperen eller hans

mandskab fulgte med vognen og den gamle Bautrup var ikke med at køre op, men han var med stranden og hjalp med.

60

På det spørgsmål, hvori den hjælp består, erklærede han, at Bautrup af og til kom til vognen. Senere erklærede han, at den gamle Bautrup også imellem fulgte med op. Sønnen skrev på døren i vidnets hus, hvilke pakker og ankre de bragte op. Flere personer var ej med. Vidnet ved ej, hvor mange stykker der kom op. Fortegnelsen var kridtskrevet på dørene senere blevet udtørret, vidnet ved ej af hvem. Han ved ikke, hvo der om natten har afhentet varerne. Vidnet kørte med de af Honemann konfiskerede varer til Marstal. Da han kom tilbage til Ommel, var endnu intet indbrud sket. Han lod sine heste gå i marken. Først længe efter brød man ind hos smeden, der kom og fortalte vidnet det.

Forelagt ratificeret som rigtig nedskrevet, uagtet vidnet blev gjort opmærksom på modsigelser i hans udsagn. Dimitteret.

61

2.Peder Albertsen erklærede:

Han har, antaget af Honemann, været med at køre varerne fra Ommel til Marstal. Rasmus Jørgen Madsens fader kørte den sidste vogn. Vidnet ved ikke, om der blev noget tabt eller taget af den sidste vogn. De måtte engang holde stille, men vidnet ved ikke, hvad der var på færde. Da han kom tilbage til Ommel, gik han til sengs, og stod ikke op om natten.

Forelagt ratificeret, dimitteret.

62

3.Peder Rasmussen erklærede:

Han var med at køre de anholdne varer til Marstal, fik derfor 1 species. Hvo, der kørte den bageste vogn, ved han ikke, ej heller om der kom noget gods bort af samme. Efter sin genkomst til Ommel, bragte han hesten i marken, nød sin aftensmad, gik til sengs. Alting var da roligt i byen. Med vidnets vidende er hestene ikke blevne brugt den nat. Han har den nat ikke kørt noget gods bort. Han kunne ikke se på hestene om mandag morgen, om de var brugte, thi det var løverdagens aften, han bragte dem ud. Med ed vil han på forlangende bekræfte, at han ikke har kørt uden

det ene læs til Marstal for Honemann, ej heller ved at hans faders heste om natten er blevet brugt til at køre. Forelagt, Ratificeret, dimitteret.

63

4.Christen Knudsen:

Han kørte efter sin husbonds Rasmus Jørgensens forlangende for Honemann til Marstal med varer. Sandemanden havde tilsagt hans husbond. Vidnet ønskede at husbonden selv ville køre, men denne havde dertil ingen lyst. Vidnet kørte den sidste vogn. Han så og hørte ikke, at der blev gods borttaget af den bageste vogn. Vidnet tjener Albert Christensen var med på vognen, han hørte ikke at denne kaldte på Honemann, ved ej heller om den vogn, som han selv kørte holdt stille. Han holdt ikke mere stille end han skulle. Honemann kom også hen til den bageste vogn, vidnet ved ej hvorfor og i det han hævdede nakken sagde han, at han skulle være ansvarlig for, hvad var på vognen. Vidnet holdt ej dengang stille. Forelagt ham rigtig underskrevet anerkendt, dimitteret.

64

5.Peder Nielsen Hansen erklærede:

Efter sandemandens forlangende kørte vidnet med konfiskeret gods til Marstal, hvorfor han fik 1 rigsdaler. Vidnet kørte den næstsidste vogn, han ved ikke, at der blev taget gods af vognen, dog bemærkede vidnet, at en tønne, som lå på vejen, blev lagt på den sidste vogn, som Christen Knudsen kørte. Det var i nærheden af Ommel. Vidnet ved ikke, at de holdt stille oftere end den ene gang. Den ærttestak, hvori varerne blev fundet, står lige ud for hans broders lo i gården, hos hvem vidnet bor. Det er et langt stykke vej til smedens hus, hvor varerne lå. Hans fader fandt sækken i stakken, vidnet og hans broder så det.

65

Hvor længe denne sæk har stået der, ved vidnet ikke. De har nok set, hvad der var i samme, denne sæk er blevet bragt her ind. Han vedkendte sig den ikke, da den blev ham forevist. Sækken lå helt oppe i toppen af stakken. Da vidnet kom hjem fra Marstal var klokken vel 8. Han spiste til aften og gik derpå til sengs. Hverken han eller hans fader eller broder var den nat ude. Forelagt Ratificeret, dimitteret.

6.Erik Rasmussen erklærede:

Han kørte efter sandemandens opfordring 1 læs gods til Marstal for sin husbond, som derfor fik 1 rigsdaler. Vidnet havde 2 vogne efter sig. Han hørte nok, at Albert Christian tilråbte Honemann. At der var nogen, som ville tage varer fra vognen. De holdt stille. Vidnet så blot en mandsperson dengang i nærheden af vognene, men ved ikke, hvo det var, eller om han fik noget med sig. Forelagt Ratificeret, dimitteret.

7. Jeppe Hansen Clausen forklarede:

Han fik ordre af sandemanden, at skulle køre varer til Marstal. Han kom også hen til smedens, men fik ingen læs, kørte derfra med tom vogn hjem, hvorfor han desuagtet fik betaling med 1 rigsdaler. Forelagt Ratificeret dimitteret.

8.Erik Hansen Bager forklarede:

Han hentede efter Honemanns opfordring xxCantraleuren i Ommel, som var blevet der tilbage. Honemann og alle vognene fra Ommel var allerede dengang kommet til Marstal. Omtrent klokken 8 kørte de fra Ommel. Næste dag hentede vidnet det gods, som var blevet til rest i Ommel efter Honemanns opfordring. Han fik 1 rigsdaler for læsset. Vidnets broder kørte den ene vogn, hans søn den anden, og vidnet den tredje vogn, hvorpå Honemann og vidnet var. Forelagt Ratificeret dimitteret.

9.Hans Hansen Bager erklærede:

Han kørte et læs af de varer i Ommel, som var blevet til rest. Det var en søndag middag. Hans broder fik betaling derfor. Vidnet så nok, at der var brækket af smedens gavl i Ommel. Vagt ved varerne var der ingen, så vidt vidnet bemærkede, undtagen folkene på gården. Forelagt Ratificeret dimitteret.

10.Peder Rasmussen Schmidt erklærede:

En af skipperens mandskab (ham man siger skal være Johannes Fich) forlangte af vidnet, som var ved stranden, omtrent klokken 7 til 8, at han skulle bringe varerne i

land. Der lå et fartøj i nærheden af Ommel. Vidnet var straks villig til at føre varerne i land, der blev han lovet 2 skilling derfor. Han ved nok, at det var uret, at han indlod sig derpå. Ingen har forlangt af ham, at varerne blev lagt i hans faders hus, ej heller vidste han noget deraf før om morgnen. Der var to både, som førte varerne fra skibet. Den ene båd var besat med mandskab fra jagten, den anden båd førte vidnet. Han tror, at Bautreps dreng var med vognen, som hentede godset.

71

Klokken 10 begyndte de, og holdt op en times tid før dag. Betaling har vidnet ikke modtaget. Da vidnet kom hjem, så han varerne ligge i sin faders lo. Han kan ikke huske om han så Bautreps dreng, da han kom hjem, men den gamle Bautreps røst hørte han nede ved stranden. Bautrup var kommet til samme tid fra Lübeck, som det andet skib. Vidnet har ikke set om og hvor, han har lastet. Den ham foreviste sæk kender han ikke. Efter sømmen at dømme, vil han antage, at det er en sandsæk og ingen skibssæk. Vidnet har ikke set efter, hvo det var, der bortrøvede varerne fra hans hus. Da vagten fortalte, at man var brudt ind, men han løb over til Jørgen Christopher Harke, som lå syg der. Derpå gik han til Rasmus Erichsen og fulgte med ham til Marstal, for at melde Honemann det forefaldne. Honemann råbte ud af vinduet, at de skulle gå til landfogeden i Ærøskøbing.

72

Han ved ikke, hvo der kørte varerne bort om natten. Rygtet siger, det skal have været den gamle Rasmus Erichsen. Ved forelægningen erklærede vidnet, at han nok nu indser, at det var urigtigt, hvad han havde gjort, men dengang havde han ikke anset det derfor, da han indlod sig dengang. For retten godkendte han sit udsagn. Derpå dimitteret.

73

11. Christen Madsen erklærede:

Ærtestakken, hvori han fandt sækken stod i hans søns gård. I nærheden af dette sted bor ingen fordægtige personer. Vidnet fandt sækken oven i stakken. Han ved ikke, om den har ligget længe der. Han tog sækken med ind i huset. Hvorledes denne sæk er kommet derfra, ved han ikke. Han kendte ikke denne sæk, kan ikke give oplysninger om samme. Hans søn har været med at køre varer til Marstal. Man skal forbi dette hans søns sted, når man ad gaden tager fra Strandbyen til Vesterskov.

Honemann var i vidnets fraværelse kommet til hans søn, og havde opfordret ham til at køre til Marstal. Om Bautrup eller Christen Jacobsen haver varer til fals, er ham ubekendt. Forelagt, Ratificeret, dimitteret.

Hermed blev undersøgelsen for i dag sluttet og underskrevet. **Eadem et hupra.**

Carstens Claussen.

Actum Ærøskøbing den 11. januar 1831

74

I dag blev undersøgelsen fortsat og følgende personer afhørt:

1. Rasmus Erichsen Pedersen, halvboelsmand i Ommel.
2. Sidsel Marie Pedersen, den forriges hustru (Rasmus Erichsen Pedersen)
3. Karen Erichsen, hans tjenestepige
4. Peder Rasmussen Schmidt, søfarende i Ommel
5. Jens Christian Christensen Bautrup, søfarende i Ommel
6. Christen Jensen Bautrup, bådfører i Ommel

Disse personer blev forpligtede **stipulata mane** at udsige den rene sandhed.

1. Rasmus Erichsen Pedersen erklærede:

Han kunne ikke angive, hvo der har bragt varerne, eller hvo der har afhentet dem. Det kunne han med ed bekræfte. Forelagt, Ratificeret, dimitteret.

2.Sidsel Marie Pedersen,

den forriges kone (Rasmus Erichsen Pedersen). Der var en fremmed person i hendes mands gård i oktober forrige år, og forlangte at hendes mand skulle køre nogle varer op og gemme dem. Hun har hverken før eller senere set denne mand, husker ikke hvorledes han var klædt, og lagde ikke mærke til om hans mål var forskelligt fra deres i Ommel.

75

Hendes mand lod sig overtale dertil, men har hverken fået penge eller penges værdi derfor. Få fremmede var på gaden klokken 7 til 8 om aftenen. Hun ved ikke, hvo der om natten på en voldsom måde afhentede varerne, da hun var gået til sengs, og blev i sin seng. Hun var ikke uden frygt ved den tumult, som skete om natten, men hun så ingen, ej heller har hun af hendes mand eller nogen anden hørt, hvo det var. Forelagt, Ratificeret, dimitteret.

76

3. Karen Erichsen, en datter af Erik Erichsen i Græsvænge.

Der var en mand en aften og forlangte, at hendes husbond skulle køre varer op for ham fra stranden. Han var klædt i mørke klæder, havde en trøje på. Det var om aftenen klokken 7. Hvor han kom fra, ved hun ikke. Husbonden svarede ja til dette forlangende. Der var ingen tale om, hvad han skulle have derfor. Hendes husbond fulgte ej med den fremmede ud, men blev i stuen. Hun har hverken før eller senere set denne mand. Om natten da hun lå i sengen, hørte hun snakken og råb. Hun blev i sengen til dagen og ved ikke, hvo det var, der hentede godset. Denne forklaring fortrøster hun sig at bekræfte ved sin ed. Forelagt, Ratificeret, dimitteret.

77

4. Peder Rasmussen Schmidt

blev eftertrykkelig advaret, at sige sandhed. Han kan ikke sige, for hvem han førte varer i land, da han hverken kender skipperen eller skibets navn. Ej heller ved han, hvo der om natten har bortrøvet godset. Han kender ikke en eneste af dem, kan ikke navngive en eneste af dem. Denne forklaring er han beredvillig til at bekræfte ved sin ed. Forelagt, Ratificeret, dimitteret

78

5.Jens Christian Christensen Bautrup,

18 år gammel, lovede gentagne at sige den rene sandhed, og intet at skjule eller dølge. Han var behjælpelig med at losse varer om natten før markedsdag, imellem den 15. og 16. oktober forrige år. Han råbte fra en jolle om aftenen klokken 9 – 10 om han og hans fader, som var nede for at se til deres jolle, om de ikke ville hjælpe Rasmus Erichsen med at læsse af vognen. Vidnet ved ikke, hvo det var, der forlangte dette af ham. Han hjalp Rasmus Erichsen med at læsse af vognen, og skrev med kridt på døren, hvor mange læs de kørte, men antegnede ikke fustagernes eller sækkenes antal. Det var 17 eller 18 læs, der blev kørt. Han har ikke fået noget derfor, vil gerne have det, men ved ikke, hvor han skal have det. Der blev ham intet lovet derfor. Det var på Rasmus Erichsens begæring at han nedskrev læssenes antal.

79

Da Honemann og vidnet hentede varerne, var vidnet i Marstal, det var markedsdag. Natten derpå var han ligeledes i Marstal for Hans Sørensen Bay, hvis kone er hans moster. Han kom først om morgenen til Ommel, klokken 7 til 8. Han hørte, at der blev fortalt, at varerne var om natten blevet bortførte. Vidnet har i det sidste år ej været i Lübeck. Han ved ikke hvo, der har bortført varerne. Forelagt, Ratificeret, dimitteret

80

6.Christian Bautrup,

Han har været behjælpelig med at læsse 2 læs gods af Rasmus Erichsens vogn. Fra en jolle hvortil Rasmus Erichsen kørte i stranden, blev ham tilråbt, da han var nede ved stranden for at efterse sin jolle, at hjælpe Rasmus Erichsen. Han fulgte med det første læs op fra stranden til Rasmus Erichsens hus og blev der og hjalp at få endnu et læs med varer, men derpå gik han hjem i sin seng, da han ikke behøvedes mere. Han så ikke, at nogen skrev og da toldforvalteren fra Marstal kom ud, så vidnet ham og hilse ham. Natten derpå var vidnet hele tiden i sengen, lå hos hans kone og sov. Det kan han bekræfte med sin ed. Han ved ikke, hvo der har afhentet varerne, har heller ikke hørt det. Vidnet har ingen båd mere, han solgte den sidste midsommer.

81

Han har ikke været sidste år i Lübeck eller Travemünde, men fået varer derfra med Niels Christensen, også har han fået en del varer, rom, sukker, kaffe og deslige fra Flensborg. Han har i efteråret ikke været på Langeland, men i foråret. Vidnets søn var ligeledes behjælpelig med at læsse af og blev til de var færdige. Ingen af dem har fået noget derfor, ej heller er dem lovet noget. Han har anset det for sin pligt, efter religionens bydende, at hjælpe da han blev opfordret dertil. Hans søn gik dagen derefter om middagen til Marstal, blev der til hen ad aftenen. Da han kom hjem var vidnet til sengs, thi sønnen gik igennem det værelse hvor han, faderen ligger. Han talte med ham. Det var bestemt dagen efter, antog da Honemann var i Ommel og xinnfinerede, var sønnen i Marstal. Forelagt, Ratificeret, dimitteret.

82

I anledning af denne uoverensstemmelse i faderens og sønnens udsagn, blev den sidste kaldet ind. Han gentog endnu engang, at han var om natten i Marstal. Faderen modsagde ham. Sønnen mente, så måtte han huske fejl, det kunne gerne være han var kommet hjem om aftenen. På det spørgsmål: om han hele natten blev i sin seng? Svarede han: Ja, og da man forundrede sig over, at han huskede dette, men ikke at han var den nat i Ommel, svarede han, at han var i seng, og slet ikke ude den nat. Forelagt, ratificeret, dimitteret

83

7.Johannes Fich

Derpå blev Johannes Fich, borger og skipper i Ærøskøbing afhørt, efter at han havde givet det løfte ved håndslag, at ville sige den rene sandhed, erklærede han: han er 31 år, født i Svendborg. Vidnet har ikke natten imellem den 15. og 16. oktober losset i Ommel, han har aldrig losset der, eller noget andet sted end i Ærøskøbing, Svendborg og Rudkøbing. Han kom den 16. oktober hertil fra Lübeck, havde ikke fuld last. Han gik aftenen i forvejen til ankers i Mørkedybet ved Birkholm, da der var en ugunstig og stille vind. Han så ikke om der var nogen Lübeckerfarere i nærheden. Han så vel skibe, men kan ikke sige om det var Lübeckerfarere. Han gik igennem ved Marstal og ikke omkring Skjoldnæs, da den vej var nærmere og han kunne passere den. Vidnet var 2½ dage på vejen fra Lübeck. Han var ladet med fragtgods for købmænd, ved ikke hvad det var for varer, ikkun noget jern og klæder tjære kendte han. Ved

forbisejlingen var han ikke i Ommel. Der hvor han lå for anker ved Birkholm var hverken han eller nogen af hans mandskab i land, ej heller var nogen hos dem. Alle gik til sengs om bord. Vidnet har hørt, at der er blevet konfiskeret varer i Ommel, men han ved ikke, hvo der har bortrøvet dem om natten. Natten efter Markedsdagen den første nat som vidnet var her i byen, var han hos hans svoger postmester Honemann, som den nat døde. Postmesteren var allerede død, da vidnet kom der omtrent klokken 2. Om han den første del af natten har været i seng hjemme eller i sin køje om bord på skibet, det ved vidnet ikke, da det er så længe siden. Han plejer efter en sådan rejse, da hans folk er gifte og gerne hjem, selv at våge ved fartøjet. Han husker derimod bestemt, at han fra postmesteren gik hjem til sengs. Ligeledes var han hjemme og ikke til sengs, da der kom bud fra postmesteren, at han lå på sit yderste. På det spørgsmål: hvormed han kunne bortfjerne den mistanke, at han har været med, at bortrøve varerne om natten? Svarede han: med sin ed. Forelagt, Ratificeret, dimitteret

Hermed blev undersøgelsen sluttet, da der ikke var anledning til, at afhøre flere personer, og underskrevet. **Eadem et hupra.**

Carstens

Claussen

Actum Ærøskøbing den 8. marts 1831

84

I anledning af en kendelse fra den Slesvigske Overkriminalret **de dato** Gottorp den 15. februar dette år, hvori det blev foreskrevet, at forhøre Johannes Fichs skibsmandskab, såvel angående den hemmelige udlosning ved Ommel i natten mellem den 15. og 16. oktober forrige år, som angående den med vold udførte bortførelse af varerne, som var konfiskeret af toldvæsenet, i natten imellem den 16. og 17. oktober forrige år, som også i at opklare de nærmere omstændigheder ved forhør angående det af Johannes Fich påståede alibi i natten mellem 16. og 17. oktober forrige år, blev følgende personer taget i forhør:

Lorenz Peder Pedersen

matros her i byen, 48 år gammel. **Stipulata manu** lovede han, at udsige sandheden. Han var med Johannes Fich på en rejse i oktober forrige år. Der var ingen flere om bord end ham og skipperen, ikke engang en dreng. Det var den 15. oktober forrige år da de sejlede forbi Marstal. Dagen efter den 16. oktober, markedsdag, kom de her til byen. De sejlede ikke ad Skjoldnæs, fordi skipperen ville have søvn den nat. Det blæste en storm fra nordvest, og så vidt han ved, er det skipperens sædvanlige vej. De var ikke til ankers ved Ommel, men i Mørkedybet, det var allerede mørkt. Så snart de havde ankret gik de til køjs. Vidnet ved ej andet, da han ligger foran i skibet og skipperen i agterenden. De lettede anker noget før dagsbrækningen og kom her omtrent klokken 9. De har ikke losset varer ved Ommel om natten, det kan han bekræfte ved sin ed. Om natten imellem den 16. og 17. oktober var blot vidnet om bord, da de havde last i, de lå til ankers i hullet lige ud for broen. Skipperen var i land den nat, men hvor han var ved vidnet ikke. Så vidt han erindrer, var skipperen straks, da de kastede anker, gået i land. Vidnet var om dagen i land. Om aftenen gik han om bord. Han har ikke været med, at hente varer i Ommel i natten imellem den 16. og 17. oktober, om skipperen var med ved han ikke. Deres last, som de havde indtaget i Lübeck, lossede de her ved skibsbroen. Forelagt og som rigtig udskrevet. Forelagt, Ratificeret, dimitteret

85

Madame Honemann

enke efter afdøde postmester Honemann i Ærøskøbing, Kirstine Margrethe Honemann, 32 år gammel. Den nat da hendes mand døde, hentede hendes pige Sidsel Marie Andersen Johannes Fich. Klokken var imellem 2 og 3, da han kom. Hun mener, at hendes mand da allerede var død, eller døde kort derpå. Bestemt ved hun det ikke. Han blev der en tid lang, til hen i morgenstunden, klokken 6 eller 7, men hun var i sorgen over mandens død så forvirret, at hun ikke huskede alle omstændighederne. At manden døde klokken 2 til 3 ved hun bestemt, og ligeså, at hendes svoger Johannes Fich bestemt var hos dem klokken 2. Forelagt, Ratificeret, dimitteret

Sidsel Marie Andersen,

en datter af skrædder Hans Andersen i Lille Rise, 18 år gammel, tjenestepige hos madame Honemann, erklærede: Johannes Fich var i postmesterens hus den nat postmesteren døde. Hun var til dans den nat. Jomfru Honemann kom og hentede hende, da postmesteren lå på sit yderste. Da hun kom hjem, fik hun ordre til at hente Johannes Fich. Da hun var kommet til Johannes Fichs hus, var gadedøren lukket og lyset slukket. Hun bankede på døren. Pigen kom ud. Til hende sagde hun, at hun måtte bede hendes husbond, at komme med til postmesterens, da han var slet. Klokkeren var vel omtrent 2 til 3. Straks efter at hun var kommet hjem, kom Johannes Fich og hans kone. De blev der til det var dag. Forelagt, Ratificeret, dimitteret

Salome Sophie Hay,

en datter af borger Morten Hay i Ærøskøbing, erklærede: hun tjener hos postmesteren, er 17 år gammel. Den nat postmesteren døde, blev Johannes Fich hentet af pigen Sidsel. Klokkeren var vel hen imod 3, da Johannes Fich kom, det var straks efter, var postmesteren død. Hvad klokken var, da han gik bort, ved hun ikke, men det var dog ikke dag endnu. Forelagt, Ratificeret, dimitteret

Johannes Fich kone

var indstævnet, men mødte ikke. Bytjeneren erklærede, at hun havde svaret, at hun var så højsvanger, at hun hver time så sin nedkomst i møde og derfor ikke kunne gå ud.

Kiesten Pedersen,

en datter af Peder Madsen i Dunkær, 18 år gammel, erklærede: om Johannes Fich natten efter markedsdag var hjemme eller ude, ved hun ikke. Han ligger hos sin hustru i sovekammeret, når han er hjemme. Hun ved ikke, hvad tid han markedsdag kom i land fra sin jagt. Om natten kom postmesterens pige og bankede på gadedøren. Vidnet lukkede gadedøren op, da pigen bragte det bud, at hendes husbond skulle komme derved. Da hun gik ind i stuen for at melde dette, var Johannes Fich og hans kone, der vidste, at postmesteren var syg, sprunget ud af sengen, og endnu ikke påklædt. Efter at de var påklædte, gik de ned til postmesteren. Johannes Fich kom hjem før dag og gik til sengs. Vidnet forklarede på det spørgsmål, hvo der lukkede gadedøren markedsdags aften? At hun havde lukket gadedøren, og at Johannes Fich dengang var hjemme og til sengs. Det var ved den sædvanlige sengetid. Forelagt og som rigtig nedskrevet. Ratificeret, dimitteret

Hermed blev undersøgelsen for i dag sluttet og underskrevet. **Eadem et hupra.**

Carstens Claussen

Actum Ærøskøbing den 24. marts 1831 i Johannes Fich hus.

89

Da Johannes Fichs hustru Birthe Cathrine for omtrent 12 dage var kommet i barselseng og nu befandt sig såvel, at hun kunne afgive en forklaring, så indmødte landfogden, Herr Etatsråd Carstens, tillige med mig astuaren, Claussen, på ovenmeldte dag i hendes bopæl. Hun erklærede, at hun uden skade for sin sundhed, nok kunne afgive en forklaring. Den 16. oktober forrige år kom hendes mand fra Lübeck om formiddagen. Han blev den dag i byen, også om aftenen var han i byen. Han gik i seng klokken 10 til 11. Samme nat imellem den 16. og 17. oktober kom postmesterens pige for at hente dem, da postmesteren var nær ved at dø. Klokken var dengang omtrent 2, da postmesterens pige bankede på døren. Vidnet og hendes mand sprang ud af

sengen, kaldte på deres egen pige, at hun skulle lukke den bankende ind. Efter at dette var sket og vidnet og hendes mand havde klædt dem på, gik de hen til postmesterens. Hendes mand blev der til om morgenen klokken 4 eller 5, og gik hjem og lagde sig til sengs. Da vidnet kom hjem om morgenen klokken 7 lå han i sengen og sov. Han stod op igen klokken 8 til 9. Hun forsikrede gentagende, at hendes mand den nat fra den tid af han gik til sengs klokken 10 til 11 og indtil postmesterens pige bankede klokken 2, ikke var ude af sin seng, og ligeledes, at han om aftenen inden han gik til sengs, slet ikke var ude af huset, ikke heller var den aften nogen og besøgte dem. Hun ved bestemt, at det er den samme aften, der tales om, som hun mener, da det var aftenen efter markedet, og markedet holdes den 16. oktober. Hun forsikrer, at kunne bekræfte denne hendes forklaring med sin ed, om det påfordres. Forelagt som rigtig nedskrevet. Ratificeret.

Hermed blev dette forhør sluttet og underskrevet. **Eadem et hupra.**

Carstens Claussen

In tidem alllains????